

ACC. N:R M. 16946:1.

(Sedan 1903 bosatt i Lund. Började 1903 i dåvarande M A Dahlgrens speceri-affär, Bangatan 2, som springpojke.)

Kände herr Lundgren till Anna Perssons hökeri vid Allhelgonakyrkan? - Ja, det var en livaktig affär, som gick bra, den var ett hökeri, liksom Larssons vid Tomegapsgatan-Annegatan. De var rätt lika de affärerna, var låga i taket och hade lite av varje. A Perssons hökeri sålde mjölk och livsmedel oah allting; men i Larssons hökeri fick de inte sälja mjölk för de hade inget särskilt rum för mjölkförsäljning, som Perssons hade. Inte förrän mjölken började säljas "förpackad" kunde man köpa mjölk hos Larssons.

HÖKERIERNA: Hökerierna låg ofta i källaren, ofta ägdes det och sköttes av hustrun, medan mannen hade annat arbete, var snickare eller målare eller vad som helst. Ägarinnan hade ingen speciell klädsel, hon brukade ha på sig ett stort förkläde. Hökerierna hade mer matvaror, bröd och mjölk som användes dagligen. - Hade hökerierna och speceriaffärerna olika kundkretsar? - Nej, inte precis. På lördagarna gick husmor till speceriaffären och gjorde stora inköp för hela veckan, men på vardagarna sprang hon ofta ned till hökerierna och köpte småsaker, som hon behövde i sin matlagning. Hökerierna räknades som småaffärer, det var nog lite finare att ha en speceriaffär. Hökerierna försvann då de gamla husen revs och de nya fick stora affärslokaler, då lönade det sig inte att ha ett litet hökeri.

ANNONSERING OCH REKLAM: Hade hökerierna skyltar, som det stod t ex Johanssons hökeri på? - Ja, det förekom nog ibland, men det var vanligare att speceriaffärerna hade skyltar; Hökerierna annonserade aldrig, det gjorde bara de stora affärerna. De annonserade mest om kaffe (flera av de stora

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

ACC. N:R M. 16946:2.

affärerna i Lund, t ex Olin och Vitting och Hedmans hade ju egna rosterier). Hökerierna hade små rutade fönster men det förekom att de skyltade, i dem, det gjorde t ex Anna Persson, hennes hökeri hade ju fönster år två gator.

- Vad var det för skillnad mellan hökerierna och den speceriaffär som herr Lundgren började i ? - I speceriaffären kunde man inte köpa mjölk som i de flesta hökerierna och inte livsmedel, men det fanns konserver och finare varor. Det var lite mer ordnat, i speceriaffärerna. Varorna stod på hyllor, bara tillfälliga nyhetsvaror, som man ville sälja snabbt ställdes på disken. Alla varor såldes i lös vikt, socker såldes i toppar; det fanns små toppar och extra stora toppar och i stället för bitsocker såldes Kaksocker, socker i kakor som var ungefär 2 dm i fyrkant, man sålde hela sådana bitar och så fick kunden klippa sönder dem med sax. Det fanns många olika sorters socker, finare och grövre. Melis var ett fint socker, men man kunde också köpa pudersock3r, som var billigare och gulare till färgen, det var också grövre och användes till pepparkakor. Speceriaffärerna hade i gamla tider mycket mer mjöl och många fler grynsorter än nu, folk använde mer gryn då: t ex sagogryn, havregryn och risgryn som kom till affärerna i 50 kg påsar och sedan såldes i lös vikt. Den enda förpackade vara som jag kommer ihåg fanns då, var mjölet från Malmö Valskvarn, som såldes i typgåsar på 5 kg. Sirapen kom till affärerna i stora tunnor, som man fick borra hål i och sätta ett litet rör i, den som köpte sirap fick ha med eget kärl till det, och det var lika dan t med ättikan som man fick köpa i en flaska man hade med sig och lika dant med mjölken, som handlaren hällde upp med ett mått på ett långt handtag. Så länge jag minns har affärerna även hökerierna hållt sig med påsar, men det hände, att mindre poster, under 1/2

2  
FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

ACC. N:R M. 16946:3.

kg, lades i strutar, som man gjorde av papper som låg i ark, inte som nu i rullar. Det var ett särskilt knep att kunna göra en strut som höll, även då man slog den mot disken. Det gällde att vika den på ett särskilt sätt på den nedtill och upptill. Då mannen i korvståndet skall slå ur senap i en strut nummer så gör han ingen riktig strut, för det är ett särskilt knep med det. - Vad sålde man för gotter? - Det fanns choklad i kakor både sötad och osötad, det fanns sådan man kunde äta direkt men oftast var sådana chokladkakor avsedda att göra mjölkchoklad av, för det fanns ju ingen kakao att köpa då. Sedan fanns det också syrliga karameller, blandade smaksorter i olika färger, som kallades Mixed drops. Men mest såldes kandissocker som man kallade brunsocker för att det hade brun färg, det kunde man köpa för 2 öre eller 5 öre, och det var mycket vanligt. - Satte man upp reklam i form av affischer på affärens exteriör? - Ja, det fanns olika firmor som lät göra affischer för sina varor, bl a tvålfabrikerna, Eneroth och Zadig. Före världskriget från 1900-1914, gjorde Zadig mycket reklam för sitt tvättpulver med vioklöft och hade affischer med olika saker på.

STORA AFFÄRSHUS I LUND: I lund fanns det inte så många hökerier utan i stället många stora, fina speceriaffärer, t ex Alm och Vittings vis hörnet av Stortorget där Skandinaviska Banken är nu, den affären övertogs av O I Kamp i början av 1900-talet, som gifte sig med en dotter till en av ägarna, jag kommer inte ihåg vilken av dem som det var, men det skojades lite med Kamp, han hade ju gift sig in i affären och när han hade fått en dotter och var ute och gick med henne så skämtade man och sa, att hon var dotterdotter till Olin och Vitting. Olin och Vitting var en fin speceriaffär, och ägarna var av gammal

3

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

ACC. N:R M. 16946:4

Y.  
FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

fin handelssläkt; Bokhållarna hos Olin och Vitting hade blivit lovade att få överta affären men så fick I O Kamp den och så startade de en ny affär som de kallade Lysell och Holmqvist, som nu ligger på Stora Södergatan. A P Hedman på Södergatan hade också en fin affär. På Bredgatan fanns Wickmans som var en mycket gammal och fin affär och längre upp på samma gata där Hedbergs Volvoaffär nu ligger fanns Paul Holmbergs speceriaffär, vid stortorget låg L J Lundgrens speceriaffär och Lundgren var en känd och betydelsefull man och var med i stadsfullmäktige. De stora speceriaffärerna ... Lundgrens och Wickmans och Holmbergs tjänade stora pengar på bönderna som kom in till stan och handlade hos dem. De hade låtit bygga stora stall, där bönderna kunde ställa in sina hästar. Hedbergs och Vickman sålde framförallt till bönderna som kom hit från tex Vallkärra medan Lundgren tog emot dem som kom från öster. Dessa storhandlare hade stor makt i staden, de var de ledande i samhället, Hökerierna i stan köpten nästan enbart sina varor från dessa stora handels-  
hus.

PRUTNING: Prutning förekom inte i speceri och livsmedelsaffärerna, möjligen i manufakturaffärerna. Konkurrens mellan affärerna existerade naturligtvis, så att t ex den ena affären sänkte priset på en viss vara men det gällde bara de stora affärerna.

ÖPPNINGSTIDER: Det var inga bestämda öppningstider, man öppnade kl 7 och kunde ha öppet ända till kl 21, så det blev ofta en lång arbetsdag. På söndagarna hade man inte öppet.

KASSAAPPARAT: När jag började i affären hade vi bara en vanlig kassalåda med lås, sedan kom en mekanisk kassalåda som var placerad under disken

ACC. N:R M. 16946:5.

och som man kunde öppna genom att trycka på några knappar under den. Sedan fick vi en låda som stod på disken och på den var en rund glasskiwa som lock, som man kunde vrida på och därigenom lägga ned pengarna och sedan hela tiden se hur mycket man hade i lådan. Sedan kom ju den moderna kassaapparaten 1914 till vår affär, Kassakvittona var mest som kontroll och det förekom sällan rabatt.

SOM LÄRLING I EN SPECERIAFFÄR: Jag började som springpojke i affären 1903, jag fick göra lite av varja, expediera och bära ut varor, det var ju vanligare förr, att man köpte mycket mer än nu i stora partier, man köpte hela eller halva säckar mjöl på en gång t ex, och då jag skulle föra hema varorna till kunden hade jag ingen cykel som springpojkar nu för tiden utan fick köra varorna i en kärra eller bära dem på ryggen. Den första tiden skulle jag ju lära mig yrket och jag hade ingen lön, jag bodde hos affärens ägare och fick kost och logi av honom (det var många springpojkar på den tiden som inte ens fick kost och logi som jag). Efter ett halvår eller så fick jag lön och fick då 8 kr/mån.

AFFÄRSINNEHAVARENS BOSTAD: Från början bodde ägaren med sin familj bakom affärslokalen och gick direkt in i den från boningsrummen, men sedan blev det förbjudet av bostadsnämnden omkring 1910 fick det inte finnas någon dörr direkt från bostaden till affären. Då blev de förra boningsrummen lagerrum.

VIN OCH SPRITFÖRSÄLJNING: Jag kommer ihåg från min barndom i Ystad att man sålde vin i speceriaffärerna, men då jag kom till Lund och började i Dahlgrens affär hade det blivit förbjudet att sälja vin i speceriaffärer. Sålde man brännvin? - Nej, det gjorde man inte, men på 1800-talet var det nog vanligt att specerihandlaren hade ett skåp i sin affärslokal där det stod brännvin som han

5  
FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

ACC. N:R **M. 16946:6,**

bjöd sina kunder på. Men det bruket hade nog upphört vid 1900-talet.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND